

Idäntalouksien katsauksia

Review of Economies in Transition

1997 • No. 5

25.4.1997

Julkaistu uudelleen 2002

Kari Pekonen

Valko-Venäjän talous vuonna 1996

Suomen Pankki
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT

ISSN 1235-7405
Uudelleenjulkaistu pdf-muodossa 2002

Suomen Pankki
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

PL 160
00101 Helsinki
Puh: (09) 183 2268
Faksi: (09) 183 2294
bofit@bof.fi
www.bof.fi/bofit

Tässä julkaisussa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajan omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

Kari Pekonen

Valko-Venäjän talous vuonna 1996

Tiivistelmä

Yleispoliittiset tapahtumat ovat Valko-Venäjällä sävyttäneet voimakkaasti talouspolitiikkaa ja taloudellista kehitystä. Presidentin näkyvä käsi on yhä selvemmin alkanut ohjata myös taloudellista päätöksentekoa. Inflaatio hidastui merkittävästi vuonna 1996. Virallisten tilastojen mukaan tuotannon määrä kasvoi hieman, mutta toisten lähteiden mukaan se edelleen supistui selvästi joskin vähemmän kuin edellisinä vuosina. Vuoden 1996 huhtikuussa Valko-Venäjän ja Venäjän välillä solmittiin laaja yhteistyösopimus, jonka tavoitteena oli saada aikaan pitkälle ulottuva poliittinen ja taloudellinen integraatio maiden välillä. Sopimuksen toimeenpano on kuitenkin edennyt alunperin tarkoitettua hitaammin. Kansainvälisen valuuttarahaston kanssa edellisenä vuonna solmittu valmiusluottosopimus raukesi vuonna 1996 ennen kaikkea siksi, että valmiusluoton ehtona olleet talouden rakenneuudistukset eivät edenneet aikataulunsa mukaisesti ja valuuttamarkkinoiden kehittymistä hidastettiin uusien määrällisin rajoituksin. Talouden yksityistämisprosessi ei vielääkään käynnistynyt siinä mittakaavassa kuin useimmissa muissa IVY-maissa, erityisesti Venäjällä.

Avainsanat: Valko-Venäjä, talouspolitiikka, taloudellinen kehitys

1 Poliittinen kehitys

Runsaan kahden viime vuoden aikana poliittiset tapahtumat ovat Valko-Venäjällä sävyttäneet talouden kehitystä ja talouspoliittista päätöksentekoa ehkä voimakkaammin kuin useimmissa muissa IVY-maissa. Presidentin rooli on tullut yhä keskeisemmäksi myös talouspolitiikassa.

Presidentti Aleksandr Lukashenko valittiin virkaansa kesällä 1994. Tätä ennen hän toimi kansanedustajana ja kolhoosinjohtajana, mutta ei vielä ollut kovin laajalti tunnettu kansallinen poliitikko. Hänen valintansa presidentiksi tuli yllätyksenä sekä ulkomaisille tarkkailijoille että Valko-Venäjän silloiselle poliittiselle johdolle. Presidentinvaalien ensimmäisellä kierroksella Lukashenko sai annetuista äänistä lähes puolet ja toisella noin 80 prosenttia, jolloin hänen vastaehdokkaanaan oli pääministeri Kebich. Presidentti ajautui vielä saman vuoden syksyllä jyrkkiin

ristiriitoihin parlamentin kanssa ja eri valtioelinten välinen yhteistoiminta jäykistyi. Päinvastoin kuin useissa muissa IVY-maissa presidentti on alusta pitäen suhtautunut hyvin pidättyvästi radikaaleihin talousuudistuksiin, kontrolloinut joukkotiedotusvälineitä ja pyrkinyt eri muodoin lähentymään Venäjää etsien aktiivisesti sen kanssa laajenevaa ja syvenevää yhteistoimintaa.

Keväällä 1995 maassa järjestettiin kansanäänestys ja parlamenttivaalit. Kansanäänestyksessä presidentti sai läpi selvällä äänten enemmistöllä ajamansa hankkeet, joita olivat venäjän kielen nostaminen tasavertaiseen asemaan sille varsin läheisen valko-venäjän kielen kanssa, lähentymispolitiikan jatkaminen Venäjään päin, lähes Neuvostovalkovenäjän kaltaisten valtion symbolien eli lipun ja vaakunan palauttaminen sekä perustuslain muutos, joka antaa presidentille oikeuden tietysin edellytyksin hajottaa parlamentti. Parlamenttiväleihin osallistuminen jäi paljolti vaalikampanjalle

määrättyjen tiukkojen rajoitusten vuoksi niin laimeaksi, että parlamenttia ei ensimmäisellä vaalikierroksella saatu valituksi. Osaltaan tähän vaikutti myös mutkikkaaksi laadittu kansanedustajien valintamenettely. Uusi parlamentti saatiin valituksi vasta vuoden 1995 marraskuussa. Tämän välitilan aikana presidentin valta ja vaikutusmahdollisuudet lisääntyivät nopeasti.

Vuoden 1996 huhtikuussa Valko-Venäjän ja Venäjän välillä solmittiin laaja yhteistyösopimus, jolla on periaatteessa tärkeä ja kauaskantoinen merkitys erityisesti Valko-Venäjän tulevalle kehitykselle. Sopimuksen tavoitteena on saada aikaan pitkälle ulottuva poliittinen ja taloudellinen integraatio maiden välillä. Sen mukaan maat sitoutuivat koordinoimaan ulkopoliittikkansa ja toimimaan yhteistyössä rajojen valvonnassa ja rikollisuutta vastaan käytävässä taistelussa. Muita keskeisiä tavoitteita ovat synkronoida maiden talousreformia ja sosiaalipoliittikkaa koskevat uudistukset. Erityisesti tarkoituksena on yhtenäistää rahamarkkinoita, verotusta ja budjettitaloutta koskevat järjestelmät sekä luoda vuoden 1997 loppuun mennessä edellytykset yhteisen rahan käyttöönotolle. Muita yhteistyösopimuksen kattamia kohteita ovat yhteisten energia-, kuljetus- ja tietoliikennejärjestelmien sekä sosiaalipoliittikan standardien luominen. Sopimuksessa luetellaan lisäksi suuri määrä tavoitteita ja yhteishankkeita lainsäädännön, investointien, tullien, tuotannon rationaalisen alueellisen sijoittumisen ja yleisen hallinnon piiristä. Yhteistyösopimuksella luotiin myös joukko sen toimeenpanoa varmistamaan tarkoitettuja yhteisiä elimiä. Sopimuksen toimeenpano on edennyt alunperin tarkoitettua hitaammin ja nähtäväksi jää kuinka pitkälle ja missä aikataulussa kaavailtuja toimenpiteitä todellisuudessa aletaan toteuttaa.

Vuoden 1996 marraskuussa järjestetyssä kansanäänestyksessä presidentti Lukashenko vahvisti edelleen jo ennestäänkin keskeistä ja vaikutusvaltaista asemaansa. Kansanäänestyksen äänestysprosentti oli 84. Yli 70 prosenttia äänestykseen osallistuneista valitsijoista antoi äänensä presidentin voimakkaasti ajaman uutta perustuslakia koskevan esityksen puolesta. Sen mukaan presidentin virkakautta jatketaan vuoteen 2001, presidentti saa oikeuden nimittää puolet perustuslakituomioistuimen ja keskusvaalilautakunnan jäsenistä sekä suuren osan uuden kaksikamarisen parlamentin jäsenistä. Kansanäänestyksen perus-

teella maaomaisuuden osto ja myynti pysyy kiellettyä.

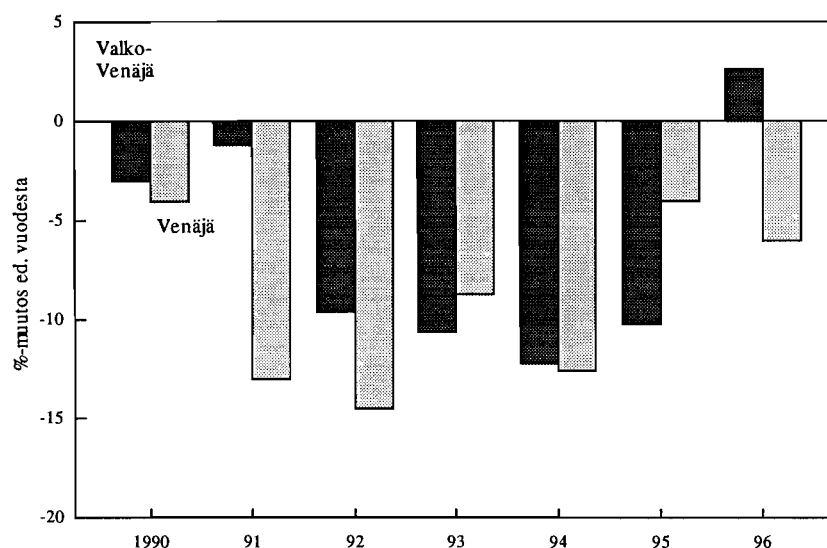
2 Stabilisaatioprosessi

Valko-Venäjän talous on käynyt läpi useimmat transitiotalouksille tyypilliset kehitysvaiheet kuitenkin siten, että talouden rakennemuutosprosessi ei ole kunnolla käynnistynyt ja monia aloitettujakin uudistuksia on vedetty takaisin. Erityisesti tämä koskee yksityistämisprosessia sekä raha- ja valuuttamarkkinoiden kehittämistä. Varsinkin Venäjän talousuudistuksiin ja instituutioiden vahvistamiseen verrattuna kehitys Valko-Venäjällä on ollut verkonkasta. On jopa arvioitu, ettei Valko-Venäjällä vielä ole saavutettu edes sellaista talousuudistuksen "kriittistä massaa" tai vaihetta, joka peruuttamattomasti estäisi paluun entiseen komentotalouteen tai sitä jollain lailla muistuttavaan tilaan.

Vuodesta 1992 lähtien aina vuoden 1995 alkuun saakka kuukausi-inflaatio vaihteli 20–50 prosentin välillä ja kokonaistuotannon määrä supistui voimakkaasti. Tilastoitu ja mitä ilmeisemmin myös todellinen tuotanto supistui vuoteen 1997 mennessä noin 60 prosenttiin vuoden 1989 tasosta. Vuodesta 1995 alkaen viranomaisten pyrkimyksenä on kuitenkin ollut vakauttaa talous ja luoda edellytyksiä tuotannon kääntämiselle nousuun. Raha- ja finanssipoliittikkaa oltiin valmiita kiristämään ja aloittamaan joitakin rakennepoliittisia uudistuksia. Kansainvälisen valuuttarahaston kanssa jo lähes valmiiksi neuvoteltua valmiusluottosopimusta ei kuitenkaan vielä alkuvuodesta 1995 saatu solmituksi eräiden talousohjelmaan keskeisesti kuuluvien toimenpiteiden jäätyä puolitiehen. Erityisesti finanssipoliittikan ja yksityistämisen alueella valuuttarahaston edellyttämä sitoutuminen kestäviin reformeihin ei ollut riittävää. Tästä huolimatta keskuspankki jatkoi aloittamansa tiukan rahapolitiikan toteuttamista.

Rahapolitiikan keskeisenä pyrkimyksenä oli painaa kuukausi-inflaatio vuoden 1995 loppuun mennessä 1–3 prosentin haarukkaan. Keinoina olivat rahan tarjonnan asteittainen mutta jyrkkä supistaminen, pankkien kassavarantovelvoitteiden nostaminen ja reaalikorkotason kääntäminen positiiviseksi nostamalla keskuspankkirahoituksen hinta riittävän korkeaksi ja pitämällä se sellaisena. Keskeistä stabilisointiprosessissa oli myös aiem-

Kuvio 1 Bkt:n muutos

min yleisesti käytettyjen tiettyihin yksittäistarkoituksiin kohdennettujen keskuspankkiluottojen rajoittaminen ja niiden mahdollisimman nopea korvaaminen aiempaa markkinaehtoisemmilla operaatioilla kuten luottohuutokaupoilla ja avomarkkinaoperaatioilla. Kaikilla näillä alueilla keskuspankki saavutti huomattavaa menestystä ja kuukausi-inflaatio hidastuikin kesään 1995 mennessä selvästi yksinumeroiseksi.

Transitiotalouksille tunnusomaiseen tapaan inflaation hidastuminen nosti talouden monilla sektoreilla pintaan aiemmin piilossa olleita sopeutumistarpeita. Vaikka inflaatio hidastui, se oli edelleen länsieurooppalaisten mittapuiden mukaan ilmaistuna korkea. Kun valuuttakurssitavoitteesta pidettiin edelleen kiinni, rapautui talouden hintakilpailukyky nopeasti. Toisaalta positiivinen kotimainen reaalikorkotaso tuki kasvavasta vaihtotasevajauksesta huolimatta keskuspankin valuuttavarantoa, joka edelleen kasvoi. Valuuttavarantoa kasvatti erityisesti pääomantuonti, joka toteutui Venäjältä tuleviin energiatoimituksiin liittyvien lyhytaikaisten kauppaluottojen muodossa.

On merkkejä pantavaa, että keskuspankin melko vaatimattominkin toimenpitein, joita myös sen valtion lukuun samanaikaisesti aloittamat ja hallinnoimat lyhytaikaisten valtionvelkakirjojen markkinat tukivat, kotimaiset pankkien väliset

rahamarkkinat alkoivat verraten ripeästi kehittyä. Myös pankkien väliset valuuttamarkkinat syntyivät ja alkoivat monipuolistua keskuspankin valuuttavarannon kasvun myötä aiemman jäykästi toimineen valuuttapörssin rinnalla ja sen asteittain sivuuttaen.

Inflaatiokehityksen merkittävästi hidastuttua Valko-Venäjä sai aikaan vuoden 1995 syksyllä uuden talousohjelman. Sen uskottavuutta myös ulkomailla lisäsi merkittävästi se, että Kansainvälisen valuuttarahasto päätti tukea ohjelmaa 196 miljoonan SDR:n suuruisella valmiusluotolla. Talousohjelman rungon muodostivat jo aiemmin tiukennetun rahapolitiikan jatkaminen, finassipolitiikan tuntuva kiristäminen sekä lukuisat yksittäiset talouden rakenteen uudistamiseen tähtäävät toimenpiteet, joista keskeisin oli yksityistämisprosessin käynnistäminen ja sen tiukkaan aikatauluun sidottu eteneminen. Valmiusluoton ensimmäinen luottoerä nostettiin vuoden 1996 loppupuolella. Pian tämän jälkeen talouspolitiikan linja kuitenkin erkani ohjelmassa linjatulta uralta. Tämän seurauksena Kansainvälinen valuuttarahasto keskeytti uusien valmiusluottoerien maksatuksen. Myös Maailmanpankin ja Euroopan kehityspankin uusien hankkeiden rahoitusta siirrettiin tulevaisuuteen.

3 Taloudellinen kehitys ja talouspolitiikka vuonna 1996

Valko-Venäjän keskeisten makrotaloudellisten tilastotietojen luotettavuus ei rahoitusmarkkinatilastoja lukuun ottamatta ole erityisen suuri. Useissa lähteissä korostetaan tilastojen puutteiden ja ilmeisten ristiriitaisuuksien kuluneen vuoden aikana entisestäänkin kasvaneen. Siten keskeisten kysyntä- ja tarjontaerien kuten myös hinta-, maksutase ja muiden talouden kehitystä koskevien erien kehityksestä voi parhaimmillaankin saada vain suuntaa-antavan kuvan.

Presidentti ilmoitti vuoden 1996 alussa päätöksestään, että tuotannon aleneminen tuona vuonna pysähtyy ja kääntyy nousuun. Maan tilastokeskuksen julkaisemat alustavat tiedot viittaavat siihen, että näin olisi käynytkin. Sen mukaan Valko-Venäjän kokonaistuotannon määrä kasvoi 2.6 prosenttia vuonna 1996. Useat ulkopuoliset tarkkailijat ovat kuitenkin päätyneet näistä laskelmista jossain määrin poikkeavaan käsitykseen. Esimerkiksi Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki arvioi tuotannon vuonna 1996 edelleen supistuneen 5 prosentin verran. Monet muutkin tiedot viittaavat siihen, että tuotannon pohjaa ei vielä kuluneena vuotena olisi saavutettu. Valko-Venäjällä ilmestyvät mutta Liettuassa painetut oppositiolehdet (mm. BDG 24.2.1997), kertovat Kansainvälisen valuuttarahaston tietoihin perustuen, että yrityksiä olisi pakotettu tuottamaan tappiollisesti suuria määriä tavaroita varastoihin. Tämän seurauksena yritysten väliset maksurästit sekä palkanmaksuviiveet olisivat nousseet vuonna 1996 erittäin nopeasti. Monet havainnot viittaavat siihenkin, että vaikka inflaatio kiistatta hidastui tuntuvasti vuonna 1996, kuluttajahintojen nousu olisi kuitenkin ollut nopeampaa kuin virallisten tilastojen osoittamat 52 prosenttia vuosikeskiarvojen välillä.

Kuten Venäjällä myös Valko-Venäjällä kiinteät investoinnit ovat supistuneet tuotantoa nopeammin kuluneen vuosikymmenen aikana. Tämä kehitys jatkui edelleen lähes kaikilla sektoreilla. Alustavat viralliset tiedot teollisuusinvestoinneista viittaavat kuitenkin siihen, että tässäkin suhteessa käänne olisi käsillä ja investoinnit olisivat säilyneet lähes edellisen vuoden tasolla.

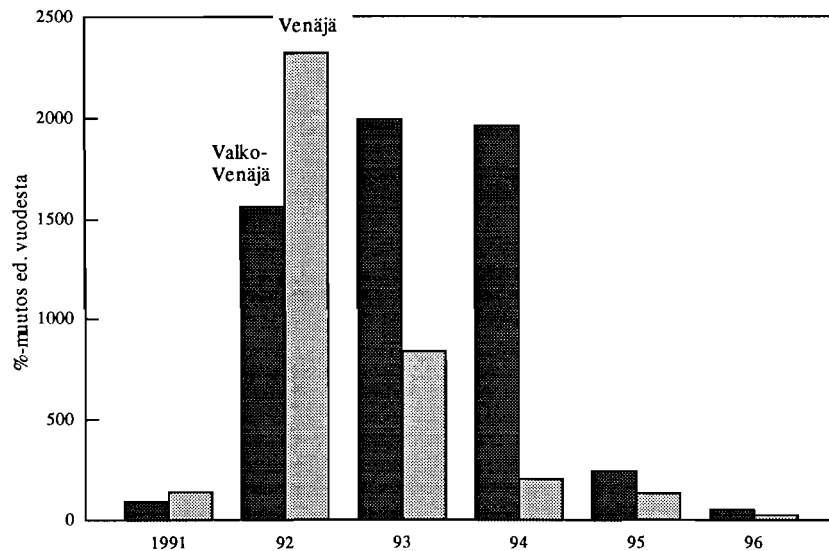
Inflaation hidastuminen nosti Valko-Venäjäläkin esiin maan pankkijärjestelmän hauraan ja

haavoittuvan tilan. Maassa toimii noin 40 liikepankkia, joista suuren osan kannattavuus ja vakavaraisuus on varsin heikko. Pankkijärjestelmän vahvistamiseksi on osaksi viranomaisten aloitteesta ja sen myötävaikutuksella yhdistetty joitakin ja likvidoitu muutamia heikkoja pankkeja. Merkittävistä näistä pankkijärjestelmän tervehdyttämiseen tähänneistä toimenpiteistä oli maan kuuden suurimman pankin ottaminen valtion tiukkaan kontrolliin keväällä vuonna 1996. Asiaa koskevassa alkuperäisessä ehdotuksessa kerrottiin kysymyksessä olleen näiden pankkien kansallistaminen.

Valko-Venäjän keskuspankin rahapolitiikka säilyi jo edellisenä vuonna varsin kireäksi mitoitetun linjan mukaisena. Rahan tarjonnan kasvu pysyi pitkän vuotta suurin piirtein Kansainvälisen valuuttarahaston kanssa sovittujen tavoitteiden puitteissa. Reaalikorot olivat selvästi positiivisia. Huolta yleislinjaukselle aiheuttivat lähinnä vain tiettyihin erityistarkoituksiin (maatalous, asuntotuotanto ym.) suunnattujen ja usein markkinoilla vallineita huomattavasti kevyemmin ehdoin myönnettyjen keskuspankkiluottojen pysyminen alunperin aiottua korkeampana ja vastaavasti markkinaehtoisen keskuspankkirahoituksen jääminen edelleen tavoiteltua pienemmäksi. Peräti 90 prosenttia keskuspankkirahoituksesta koostui näistä suunnatuista luotoista, joille on virallista peruskorkoa alhaisemman koron lisäksi usein ollut luonteenomaista, että niiden takaisinmaksuaikatauluissa on esiintynyt merkittäviä viiveitä.

Vakavimmaksi uhaksi talouspolitiikan yleislinjan uskottavuudelle nousi viennin määrän supistuminen, tuonnin tuntuva kasvu, vaihtotasevajauksen syveneminen ja sen myötä edellisenä vuonna tuntuvasti nousseen keskuspankin valuuttavarannon kääntymisen alenevaan suuntaan. Tähän keskuspankki presidentin administratiivisen painostuksesta reagoi aiemmin liberalisoidun valuuttasäännöstelyn uudella tuntuvalle kiristämällä. Valuuttakurssien tarkistamiseen ei haluttu turvautua, vaikka teollisuuden hintakilpailukyky oli lähes kaikilla mittareilla ilmaistuna rapautunut erittäin alhaiseksi aiemman korkean ja sittemmin hidastuneena jatkuneen inflaation johdosta. Monien tärkeiden vientituotteiden ja kokonaisten toimialojen tuotanto oli selvästi tappiollista. Osaltaan tilannetta helpotti helmikuussa vuonna 1996 Venäjän kanssa sovittu keskinäisten velkojen selvittelyä koskeva sopimus, jonka seurauksena Valko-Venäjä vapautui velvoitteesta maksaa Venä-

Kuvio 2 Inflaatio

jältä tuodusta maakaasusta syntyneitä ja erääntyneitä huomattavan suuria lyhytaikaisia kauppaluottoja maksamattomine korkoineen ja eräitä muita velkoja. Kuitattujen velkojen nimellisarvo oli noin 1.4 miljardia dollaria. Vastaavasti Venäjä vapautettiin yhteensä samansuuruisista velvoitteistaan, jotka koostuivat venäläisten joukkojen maassaolosta ja niiden poissiirtymisen jälkeen aiheutuneista uudelleenjärjestelykustannuksista, valkovenäläisten yritysten entisen Neuvostoliiton Ulkomaantalouspankkiin jäädytetyistä saatavista sekä Venäjälle siirrettyjen ydinaseiden ydinmateriaalin poistamiskustannuksista. Luottojen kuittamista koskeva sopimus oli mitä ilmeisimmin Valko-Venäjälle hyvin edullinen ja helpotti erityisesti sen akuuttia velanhoidotilannetta.

Edellisenä vuotena noudatetusta täysin kiinteän valuuttakurssin politiikasta siirryttiin vuonna 1996 hieman joustavampaan, mutta käytännössä edelleen varsin kiinteiden kurssien järjestelmään. Ruplan dollarikurssille asetettiin rajat, joiden puitteissa valuuttakurssi saattoi vapaasti vaihdella. Kuitenkin valuuttakauppa kanavoitiin liikepankin ylläpitämillä markkinoilta keskuspankin tiukasti kontrolloimaan valuuttapörssiin, jossa valuuttakauppaa säännösteltiin tiukasti ja valuuttakurssien kehitystä ohjattiin interventioin. Valuuttasäännöstelyn johdosta edellisenä vuonna jo orastamaan saadut ja verraten vapaasti toimivat pankkien

väliset valuuttamarkkinat kuihtuivat. Uusien valuuttakauppajärjestelyjen puitteissa valikoidut yritykset saivat oikeuden ostaa valuttaa virallisen valuuttakurssin mukaan erikseen määrättyjen tuontitavararyhmien maksamiseen. Vientituloihin alettiin jälleen soveltaa 100 prosentin luovutusvelvollisuutta, mikä rohkaisi laitonta pääomavienttiä ja saattoi nettovaikutukseltaan lopulta lisätä painetta valuuttavarantoa kohtaan.

Kuten Venäjällä myös Valko-Venäjällä budjettitasapainon saavuttaminen on jatkuvasti ollut eräs vaikeimmista transitioprosessiin liittyvistä ongelmista. Viralliset budjettiluvut eivät lisäksi kerro koko totuutta finanssipolitiikasta. Maan tavaksi on tullut, että keskuspankki luotottaa merkittäviä valtiontalouden hankkeita sellaisiin erityisluotoin, joiden korko on tuntuvasti markkinakorkoa alhaisempi ja joita luottoja ei säännönmukaisesti makseta takaisin. Tämän lisäksi julkisia menoja katetaan tuntuvin budjetin ohi kulkevin rahoitusjärjestelyin, jotka eivät ole parlamentaarisessa kontrollissa eivätkä sisälly valtiontalouden kirjanpitoon. Lehtitietojen mukaan yksinomaan Minskissä presidentin administration haltuun on otettu kymmenittäin julkisia rakennuksia, joiden vuokratulot kulkevat ohi virallisen budjetin, mutta ovat todellisuudessa osa julkista taloutta. Verojen ja julkisten maksujen keräämistä on pyritty tehostamaan, mutta tässä ei ole edistytty tavoitellulle ja

kansainvälisiä rahoituslaitoksia tyydyttävälle tasolle.

Yksityistämisprosessi on käynnistynyt Valko-Venäjällä hitaammin kuin ehkä missään muussa entisen Neuvostoliiton osassa. On arvioitu, että toimivista yrityksistä vain noin 10 prosenttia on yksityistetty ja kansallisesti merkittävien suuryritysten kohdalla prosessia ei ole edes aloitettu. Ongelma näyttää olevan erityisen kipeä Kansainväliselle valuuttarahastolle ja yksityistämisprosessin jähmeys olikin keskeinen syy sovitun ja jo aloitetun valmiusluottojärjestelyn keskeyttämiseen. Valko-Venäjän johdon lähestymistapa tähän muualla ratkaisevan tärkeänä pidettyyn rakennemuutosprosessin osaan on poikkeava. Periaatteessa rakennemuutosprosessin tarve tunnustetaan ja jopa suhtautumisen yksityistämiseenkin sanotaan olevan myönteinen. Prosessin viivyttämisellä on kerrottu haluttavan välttää niitä virheitä ja ongelmia, joita varsinkin Venäjällä on ilmennyt yksityistämisprosessia tarpeettomasti nopeutettaessa. Valko-Venäjällä voi pikemminkin nähdä merkkejä aiemmin toimeenpantujen yksityistämistoimenpiteiden takaisinvetämisestä kuin prosessin edistämisestä. Julkisuudessa selvimmin näkyneitä merkkejä tästä ovat olleet muutamien suurten pankkien yhdistäminen ja valtion roolin vahvistaminen niiden hallinnossa sekä kansallisia valuuttamarkkinoita ja paljolti ulkomaankauppaakin hallitsevan valuuttapörssin ottaminen valtion haltuun. Kaiken tämän voi hyvällä syyllä uskoa olevan merkki talouden reformiprosessin muiltakin osin tapahtuvasta pysähtymisestä. Merkkejä yritysten sisällä tapahtuvasta muuttumisesta vastaamaan markkinatalouden vaatimuksia ei ole erilaisten hajatie-tojen pohjalta juurikaan näkyvissä.

4 Yhteenveto

Valko-Venäjä poikkeaa monessa suhteessa muista entisen Neuvostoliiton itsenäistyneistä tasavalloista. Valkovenäläiset ovat etnisesti ja kielellisesti poikkeuksellisen lähellä Venäjää. Valtion johdon politiikka, jota kansan enemmistö selkeästi tukee,

on pyrkä yhä läheisempään integraatioon tai peräti taloudelliseen ja poliittiseen yhteyteen Venäjän kanssa. Valko-Venäjän itsenäisyydellä, sellaisena kuin itsenäisyys länsimaissa on totuttu ymmärtämään, ei näytä olevan kovinkaan voimakasta tukea väestön keskuudessa. Itsenäisyys tuli kansalle tavallaan yllätyksenä Neuvostoliiton hajotessa ilman, että siihen olisi määrätietoisesti pyritty. Maa etsii edelleen omaa rooliaan yleisessä ja talouspolitiikassa. Viime vuosina reformien hitaus on ollut talouspolitiikalle leimaa-antava piirre.

Vuonna 1996 Valko-Venäjän kehityksen suunnassa ei ole tapahtunut sanottavia muutoksia. Merkittävää oli presidentin vallan vahvistuminen muiden valtioelinten kustannuksella sekä jatkuva pyrkimys yhä läheisempään yhteistyöhön tai liittoon Venäjän kanssa. Huhtikuussa allekirjoitettu unionisopimus oli näkyvin merkki tästä pyrkimyksestä. Todellisuudessa lähentyminen riippuu kuitenkin ennen kaikkea Venäjän tahdosta toimeenpanna ja jouduttaa sovittuja yhteisiä hankkeita.

Taloudellisesti vuosi 1996 oli Valko-Venäjälle edelleen vaikea. Taloustilastojen rivien välistä voi arvioida, että vuosi ei todellisuudessa vieläkaan merkinnyt maalle kauan odotetun taloudellisen nousun alkamista. Myöskään talouden raenneuudistus ei näytä todella käynnistyneen. Monet merkit viittaavat siihen, että valtion elinten ote taloudenpitäjistä tiukkenee ja kansantalous pikemminkin etäänny kuin siirtyy kohti markkinataloutta. Kansainvälinen yhteisö, erityisesti keskeiset kansainväliset taloudelliset järjestöt ovat vähentämässä yhteistyötä Valko-Venäjän kanssa. Uusien yhteistyöhankkeiden käynnistymisestä ei juurikaan ole tullut tietoja. Valuuttasäännöstelyn tiukkeneminen on selvä merkki vaikeasta ulkomaantalouteen liittyvästä kriisistä. Inflaationvastaisessa taistelussa on saavutettu menestystä, mutta se ei näytä lähes kaikkien muiden politiikkalohkojen epäonnistumisten ja säännöstelyn kiristymisen vuoksi olevan jophtamassa tuotannon kestäväällä pohjalla olevaan elpymiseen. Myös integraatioprosessi Venäjän kanssa etenee vitkaisesti.

IDÄNTALOUKSIEN KATSAUKSIA

nro:sta 4 lähtien ISSN 1235-7405

- 1/92 Pekka Sutela: **Neuvostoliiton hajoamisen taloudelliset aspektit.** 24 s.
Jouko Rautava: **Suomen ja Venäjän taloussuhteet Suomen EY-jäsenyyden valossa.** 12 s.
- 2/92 Seija Lainela - Jouko Rautava **Neuvostoliiton talouskehitys vuonna 1991.** 15 s.
Seija Lainela **Viron taloudellisen kehityksen lähtökohdat.** 9 s.
Merja Tekoniemi **Yksityistäminen itäisen Euroopan maissa ja Baltiassa.** 7 s.
- 3/92 Kamil Janáček **Transformation of Czechoslovakia's Economy: Results, Prospects, Open Issues.** 20 p.
Sergey Alexashenko **General Remarks on the Speed of Transformation in the Socialist Countries.** 25 p.
Sergey Alexashenko **The Free Exchange Rate in Russia: Policy, Dynamics, and Projections for the Future.** 19 p.
Jouko Rautava **Liikaraha, inflaatio ja vakauttaminen.** 16 s.
- 4/92 Stanislava Janácková - Kamil Janáček **Privatization in Czechoslovakia.** 8 p.
Sergey Alexashenko **The Collapse of the Soviet Fiscal System: What Should Be Done?** 45 p.
Juhani Laurila **Neuvostoliiton ja Venäjän velka.** 23 s.
Jukka Kero **Neuvostoliiton ja Venäjän ulkomaankauppa.** 24 s.
- 5/92 Pekka Sutela **Clearing, Money and Investment: The Finnish Perspective on Trading with the USSR.** 26 p.
Petri Matikainen **"Suuri pamaus" - Puolan talousuudistus 1990.** 22 s.
- 6/92 Miroslav Hrnčíř **Foreign Trade and Exchange Rate in Czechoslovakia: Challenges of the Transition and Economic Recovery.** 39 p.
Terhi Kivilahti - Jukka Kero - Merja Tekoniemi **Venäjän rahoitus- ja pankkijärjestelmä.** 37 s.
- 7/92 Seija Lainela **Baltian maiden rahauudistukset.** 23 s.
Seija Lainela - Jouko Rautava **Baltian maiden poliittisen ja taloudellisen kehityksen taustat ja nykytilanne.** 14 s.
Sergei Alexashenko **Verojen ja tulonsiirtojen jakautuminen entisessä Neuvostoliitossa.** 17 s.
- 1/93 Pekka Sutela **Taloudellinen transitio Venäjällä.** 11 s.
Pekka Sutela **Venäjän taloudellinen voima 2000-luvulla.** 9 s.
Pekka Sutela **Itäinen Eurooppa integraatiossa: ottopoikia, sisarpuolia vai ...** 11 s.
- 2/93 Inkeri Hirvensalo **Changes in the Competitive Advantages of Finnish Exporters in the Former USSR after the Abolition of the Clearing Payment System.** 35 p.
Miroslav Hrnčíř **The Exchange Rate Regime and Economic Recovery.** 17 p.
Gábor Oblath **Real Exchange Rate Changes and Exchange Rate Policy under Economic Transformation in Hungary and Central-Eastern Europe.** 31 p.
Gábor Oblath **Interpreting and Implementing Currency Convertibility in Central and Eastern Europe: a Hungarian Perspective.** 19 p.
- 3/93 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys 1992.** 19 s.
Seija Lainela **Baltian maiden talous vuonna 1992.** 25 s.
Pekka Sutela **Itäinen Eurooppa vuonna 1992.** 14 s.
- 4/93 Jouko Rautava **Monetary Overhang, Inflation and Stabilization in the Economies in Transition.** 17 p.
Jarmo Eronen **Manufacturing Industries before and after the Collapse of Soviet Markets: a Comparison of Finnish and Czechoslovak Experience.** 19 p.

- 5/93 Pekka Sutela **Uusi hanke entisen rupla-alueen kaupankäynnin monenkeskeistämiseksi.** 8 s.
Juhani Laurila **Venäjän velkakriisin kehitys ja nykytilanne.** 10 s.
- 6/93 Jouko Rautava **Yritystuesta sosiaaliturvaan: Julkisen tuen muutospaineet Venäjällä.** 7 s.
Jarmo Eronen **Venäjän uusi hallinnollinen aluejako.** 7 s.
Aleksii Tkatchenko **Pienyrittäjäys Venäjällä: Nykytilanne ja kehitysnäkymät.** 35 s.
- 7/93 Tuula Ryttilä **Russian Monetary Policy Since January 1992.** 20 p.
Inkeri Hirvensalo **Developments in the Russian Banking Sector in 1992-1993.** 22 p.
- 8/93 Seija Lainela - Pekka Sutela **Introducing New Currencies in the Baltic Countries.** 26 p.
Inna Shteinbuka **The Baltics' ways: Intentions, Scenarios, Prospects.** 27 p.
Inna Shteinbuka **Latvia in Transition: First Challenges and First Results.** 33 p.
Inna Shteinbuka **Industry Policy in Transition: the Case of Latvia.** 30 p.
- 9/93 Jouko Rautava **Venäjän keskeiset taloustahtumat heinä- syyskuussa 1993.** 10 s.
Merja Tekoniemi **Venäjän parlamenttivaalien poliittiset ryhmittymät.** 3 s.
Jarmo Eronen **Venäläinen ja suomalainen periferia: Permin Komin ja Kainuun luetaloudellista vertailua.** 29 s.
- 10/93 Seija Lainela **Venäjän federatiivisen rakenteen muotoutuminen ja taloudellinen päätöksenteko; Pietarin asema.** 14 s.
Inkeri Hirvensalo **Pankkitoimintaa Pietarissa.** 14 s.
Juhani Laurila **Suoran sijoitustoiminnan kehittyminen Venäjällä ja Suomen lähialueella.** 29 s.
Juhani Laurila **Suomen saamiset Venäjältä. Valuuttakurssimuutosten ja vakautusten vaikutukset.** 8 s.
- 1/94 Pekka Sutela **Insider Privatization in Russia: Speculations on Systemic Change.** 22 p.
Inkeri Hirvensalo **Banking in St.Petersburg.** 18 p.
- 2/94 Aleksii Tkatchenko **Pienyritysten yksityistäminen Venäjällä.** 23 s.
Jarmo Eronen **Konversio Venäjällä: tulosten tarkastelua.** 10 s.
- 3/94 Juhani Laurila **Direct Investment from Finland to Russia, Baltic and Central Eastern European Countries: Results of a Survey by the Bank of Finland.** 14 p.
Juhani Laurila **Finland's Changing Economic Relations with Russia and the Baltic States.** 11 p.
Jouko Rautava **EC Integration: Does It Mean East-West Disintegration.** 8 p.
Eugene Gavrilenkov **Macroeconomic Crisis and Price Distortions in Russia.** 20 p.
Eugene Gavrilenkov **Russia: Out of the Post-Soviet Macroeconomic Deadlock through a Labyrinth of Reforms.** 22 p.
- 4/94 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys 1993.** 16 s.
Seija Lainela **Baltian maat vuonna 1993.** 19 s.
Jouko Rautava **Suomen idänkauppa 1990-93.** 7 s.
- 5/94 Pekka Sutela **Production, Employment and Inflation in the Baltic Countries.** 22 p.
Seija Lainela **Private Sector Development and Liberalization in the Baltics.** 14 p.
Seija Lainela **Small Countries Establishing Their Own Independent Monetary Systems: the Case of the Baltics.** 17 p.
- 6/94 Merja Tekoniemi **Työttömyys ja sosiaaliturva Venäjällä.** 31 s.
- 7/94 Pekka Sutela **Fiscal Federalism in Russia.** 23 p.
Jouko Rautava **Interdependence of Politics and Economic Development: Financial Stabilization in Russia.** 12 p.
Eugene Gavrilenkov **"Monetarism" and Monetary Policy in Russia.** 8 p.

- 8/94 Pekka Sutela **The Instability of Political Regimes, Prices and Enterprise Financing and Their Impact on the External Activities of the Russian Enterprises.** 31 p.
Juhani Laurila **The Republic of Karelia: Its Economy and Financial Administration.** 37 p.
Inkeri Hirvensalo **Banking Reform in Estonia.** 21 p.
- 9/94 Jouko Rautava **Euroopan unionin ja Venäjän välinen kumppanuus- ja yhteistyösopimus - näkökohtia Suomen kannalta.** 7 s.
- 10/94 Seija Lainela - Pekka Sutela **The Comparative Efficiency of Baltic Monetary Reforms.** 22 p.
Tuula Ryttilä **Monetary Policy in Russia.** 22 p.
- 11/94 Merja Tekoniemi **Miksi Venäjän virallinen työttömyysaste on säilynyt alhaisena?** 19 s.
- 1/95 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys 1994.** 19 s.
Seija Lainela **Baltian maat vuonna 1994.** 21 s.
Vesa Korhonen **Itäisen Euroopan talouskehitys 1994.** 19 s.
- 2/95 Urmas Sepp **Inflation in Estonia: the Effect of Transition.** 27 p.
Urmas Sepp **Financial Intermediation in Estonia.** 32 p.
- 3/95 Vesa Korhonen **EU:n ja Venäjän kumppanuus- ja yhteistyösopimus.** 31 s.
Jouko Rautava **Talousintegraatio ja Suomen turvallisuus - Suomi Euroopan unionin idän taloussuhteissa.** 21 s.
Jouko Rautava **Suomen idänkauppa 1985-94.** 10 s.
- 4/95 Nina Oding **Evolution of the Budgeting Process in St. Petersburg.** 29 p.
Urmas Sepp **A Note on Inflation under the Estonian Currency Board.** 12 p.
Pekka Sutela **But ... Does Mr. Coase Go to Russia?** 14 p.
- 5/95 Urmas Sepp **Estonia's Transition to a Market Economy 1995.** 57 p.
- 6/95 Niina Pautola **The New Trade Theory and the Pattern of East-West Trade in the New Europe.** 21 p.
Nina Oding **Investment needs of the St.Petersburg Economy and the Possibilities to meeting them.** 20 p.
Panu Kalmi **Evolution of Ownership Change and Corporate Control in Poland.** 21 p.
- 7/95 Vesa Korhonen **Venäjän IMF-vakauttamisohjelma 1995 ja Venäjän talouden tilanne.** 37 s.
Inkeri Hirvensalo **Maksurästit Venäjän transitiotaloudessa.** 30 s.
Seija Lainela **Baltian maiden omat valuutat ja talouden vakautus - pienten maiden suuri menestys.** 14 s.
- 8/95 Pekka Sutela **Economies Under Socialism: the Russian Case.** 17 p.
Vladimir Mau **Searching for Economic Reforms: Soviet Economists on the Road to Perestroika.** 19 p.
- 9/95 Niina Pautola **East-West Integration.** 33 p.
Panu Kalmi **Insider-Led Privatization in Poland, Russia and Lithuania: a Comparison.** 16 p.
Iikka Korhonen **Equity Markets in Russia.** 14 p.
Jury V. Mishalchenko - Niina Pautola **The Taxation of Banks in Russia.** 5 p.
- 1/96 Juhani Laurila **Payment Arrangements among Economies in Transition: the Case of the CIS.** 23 p.
Sergei Sutyurin **Problems and Prospects of Economic Reintegration within the CIS.** 17 p.
Viktor V. Zakharov - Sergei F. Sutyurin **Manager Training - Another Emerging Market in Russian Educational Services.** 9 p.

- 2/96 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1995.** 12 s.
 Juhani Laurila **Katsaus lähialueisiin.** 28 s.
 Iikka Korhonen **Baltian vuosikatsaus.** 10 s.
 Pekka Sutela **Ukrainan ja Valkovenäjän taloudet vuonna 1995.** 10 s.
 Vesa Korhonen **Itäisen Euroopan siirtymätalouksien kehitys 1995.** 17 s.
- 3/96 Niina Pautola **Intra-Baltic Trade and Baltic Integration.** 12 p.
 Vesa Korhonen **The Baltic Countries - Changing Foreign Trade Patterns and the Nordic Connection.** 16 p.
 Iikka Korhonen **Banking Sectors in Baltic Countries.** 22 p.
- 4/96 Niina Pautola **Trends in EU-Russia Trade, Aid and Cooperation.** 16 p.
 Niina Pautola **The Baltic States and the European Union - on the Road to Membership.** 20 p.
 Elena G. Efimova - Sergei F. Sutyryn **The Transport Network Structure of the St.Petersburg Region and its Impact on Russian-Finnish Economic Cooperation.** 11 p.
 Iikka Korhonen **An Error Correction Model for Russian Inflation.** 10 p.
- 5/96 Juhani Laurila - Inkeri Hirvensalo **Direct Investment from Finland to Eastern Europe; Results of the 1995 Bank of Finland Survey.** 21 p.
 Tatiana Popova - Merja Tekoniemi **Social Consequences of Economic Reform in Russia.** 26 p.
 Iikka Korhonen **Dollarization in Lithuania.** 7 p.
- 6/96 Juhani Laurila - Inkeri Hirvensalo **Suorat sijoitukset Suomesta Itä-Eurooppaan; Suomen Pankin vuonna 1995 tekemän kyselyn tulokset.** 20 s.
 Jouko Rautava **Suomi, Euroopan Unioni ja Venäjä.** 6 s.
 Niina Pautola **Baltian maiden talouskatsaus 1996.** 12 s.
- 1/97 Panu Kalmi **Ownership Change in Employee-Owned Enterprises in Poland and Russia.** 51 p.
- 2/97 Niina Pautola **Fiscal Transition in the Baltics.** 23 p.
 Peter Backé **Interlinkages Between European Monetary Union and a Future EU Enlargement to Central and Eastern Europe.** 19 p.
- 3/97 Iikka Korhonen **A Few Observations on the Monetary and Exchange Rate Policies of Transition Economies.** 8 p.
 Iikka Korhonen **A Brief Assessment of Russia's Treasury Bill Market.** 8 p.
 Rasa Dale **Currency Boards.** 14 p.
- 4/97 Sergei F. Sutyryn **Russia's International Economic Strategy: A General Assessment.** 17 p.
 Tatiana Popova **The Cultural Consequences of Russian Reform.** 17 p.
 Ludmilla V. Popova - Sergei F. Sutyryn **Trends and Perspectives in Sino-Russian Trade.** 11 p.
- 5/97 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1996.** 10 s.
 Iikka Korhonen - Niina Pautola **Baltian talouskatsaus 1996.** 12 s.
 Merja Tekoniemi **Katsaus lähialueisiin 1996.** 11 s.
 Merja Tekoniemi **Ukrainan talouskatsaus 1996.** 10 s.
 Kari Pekonen **Valko-Venäjän talous vuonna 1996.** 6 s.
 Katri Lehtonen **Keski- ja Itä-Euroopan talouskehitys vuonna 1996.** 13 s.
- 6/97 Niina Pautola **Towards European Union Eastern Enlargement - Progress and Problems in Pre-Accession.** 17 p.
 Katri Lehtonen **Theory of Economic Reform and the Case of Poland.** 26 p.
 Boris Brodsky **Dollarization and Monetary Policy in Russia.** 14 p.
- 7/97 Toivo Kuus **Estonia and EMU Prospect.** 24 p.
 Olga Luštšik **The Anatomy of the Tallinn Stock Exchange.** 23 p.
 Riia Arukaevu **Estonian Money Market.** 20 p.

- 1/98 Iikka Korhonen **The Sustainability of Russian Fiscal Policy.** 8 p.
Tatiana Popova - Merja Tekoniemi **Challenges to Reforming Russia's Tax System.** 18 p.
Niina Pautola **Optimal Currency Areas, EMU and the Outlook for Eastern Europe.** 25 p.
- 2/98 Peter Westin **Comparative Advantage and Characteristics of Russia's Trade with the European Union.** 26 p.
Urszula Kosterna **On the Road to the European Union - Some Remarks on Budgetary Performance in Transition Economies.** 31 p.
- 3/98 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1997.** 11 s.
Merja Tekoniemi **Keskuksen ja alueiden välisten suhteiden kehitys Venäjällä 1992-1997.** 10 s.
Niina Pautola **Baltian talouskatsaus 1997.** 11 s.
Merja Tekoniemi **Katsaus Suomen kauppaan IVY-maiden ja Baltian maiden kanssa 1990-1997.** 11 s.
Tom Nordman **Kiinan talouden tila ja ongelmat.** 11 s.
Merja Tekoniemi **Ukrainan talouskatsaus 1997.** 10 s.
Iikka Korhonen **Keski- ja Itä-Euroopan talouskehitys 1997.** 12 s.
- 4/98 Kustaa Äimä **Central Bank Independence in the Baltic Policy.** 30 p.
Iikka Korhonen – Hanna Pesonen **The Short and Variable Lags of Russian Monetary Policy.** 11p.
Hanna Pesonen **Assessing Causal Linkages between the Emerging Stock Markets of Asia and Russia.** 10 p.
- 5/98 Laura Solanko **Issues in Intergovernmental Fiscal Relations – Possible Lessons for Economies in Transition.** 19 p.
Iikka Korhonen **Preliminary Tests on Price Formation and Weak-form Efficiency in Baltic Stock Exchanges.** 7 p.
Iikka Korhonen **A Vector Error Correction Model for Prices, Money, Output, and Interest Rate in Russia.** 12 p.
Tom Nordman **Will China catch the Asian Flu?** 14 p.
- 6/98 Saga Holmberg **Recent Reforms in Information Disclosure and Shareholders' Rights in Russia.** 17 p.
Vladimir R. Evstigneev **Estimating the Opening-Up Shock: an Optimal Portfolio Approach to Would-Be Integration of the C.I.S. Financial Markets.** 39 p.
Laura Solanko – Merja Tekoniemi **Novgorod and Pskov – Examples of How Economic Policy Can Influence Economic Development.** 14 p.
Ülle Lõhmus - Dimitri G. Demekas **An Index of Coincident Economic Indicators for Estonia.** 12p.
- 7/98 Tatyana Popova **Financial-Industrial Groups (FIGs) and Their Roles in the Russian Economy.** 24p.
Mikhail Dmitriyev – Mikhail Matovnikov – Leonid Mikhailov – Lyudmila Sycheva **Russian Stabilization Policy and the Banking Sector, as Reflected in the Portfolios of Moscow Banks in 1995–97.** 29 p.
- 1/99 Jouko Rautava **Venäjän järjestelmämuutos ja talouskehitys vuonna 1998.** 10 s.
Iikka Korhonen – Seija Lainela **Baltian maat vuonna 1998.** 10 s.
Tom Nordman **Kiinan talouden tila ja näkymät.** 13 s.
Pekka Sutela **Ukrainan talouskatsaus 1998.** 14 s.
Iikka Korhonen **Keski- ja Itä-Euroopan talouskehitys vuonna 1998.** 10 s.